

УДК [81'42:316.77]:32:654.197:811.161.2

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-6\(36\)-594-609](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-6(36)-594-609)

Сизоненко Наталія Миколаївна кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри германської і української філології, Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, <https://orcid.org/0000-0002-7978-8675>

Дедухно Алла Володимирівна кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської і української філології, Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, <https://orcid.org/0000-0002-9254-3381>

Мокляк Оксана Іванівна кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської і української філології, Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, <https://orcid.org/0000-0003-1883-1593>

СТРАТЕГІЯ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ І ТАКТИКИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ІНТЕРВ'Ю З УПОВНОВАЖЕНИМ ІЗ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ)

Анотація. У статті досліджено стратегію самопрезентації і тактики її реалізації в політичному інтерв'ю з уповноваженим із захисту державної мови. Актуальність наукової теми зумовлена тим, що політичне інтерв'ю, яке швидко реагує на технологічні, культурні, соціальні зміни, потреби аудиторії, тенденції і способи поширення інформації, зазнає суттєвих трансформацій, зокрема і в типологічному плані. Політичне інтерв'ю привертає інтерес науковців і щодо стратегій розгортання діалогу між журналістом і респондентом, вияву особливостей їхньої комунікативної поведінки й індивідуальних засобів впливу на аудиторію.

Комунікативна стратегія самопрезентації є ключовою в політичному інтерв'ю й реалізується за допомогою комунікативних тактик. У досліджених інтерв'ю виявлено кілька тактик реалізації комунікативної стратегії самопрезентації, які можна умовно об'єднати у два блоки: тактики, які репрезентуються експертне, соціальне Я (тактика репрезентації соціального Я, тактика акцентування на діяльності соціального Я, тактика привернення особливої уваги цільової аудиторії до важливих питань і проблем, тактика репрезентації діяльності інституції, тактика заперечення) і особистісне Я (тактика суб'єктивного Я, тактика Я-громадянин, тактика життєвих/сімейних цінностей).

Здебільшого в інтерв'ю спостерігаємо гармонійне поєднання цих тактик із переважанням тактик, які демонструють експертне Я. У такий спосіб публічна особа репрезентує своє Я як цілісне, завершене, багатогранне, позбавлене ідеалізації чи високого ступеня суб'єктивності.

Ключові слова: політичний дискурс, політична лінгвістика, комунікативні стратегії, комунікативні тактики, політичне інтерв'ю, стратегія самопрезентації.

Syzonenko Nataliia Mykolaivna PhD in Philology, Associate Professor, Head of the Department of Germanic and Ukrainian Philology, Poltava State Agrarian University, Poltava, <https://orcid.org/0000-0002-7978-8675>

Dedukhno Alla Volodymyrivna PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Germanic and Ukrainian Philology, Poltava State Agrarian University, Poltava, <https://orcid.org/0000-0002-9254-3381>

Mokliak Oksana Ivanivna PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Germanic and Ukrainian Philology, Poltava State Agrarian University, Poltava, <https://orcid.org/0000-0003-1883-1593>

SELF-PRESENTATION STRATEGY AND TACTICS OF ITS IMPLEMENTATION (BASED ON AN INTERVIEW WITH THE COMMISSIONER FOR THE PROTECTION OF THE STATE LANGUAGE)

Abstract. The article examines the strategy of self-presentation and tactics of its implementation in a political interview with the Commissioner for the Protection of the State Language. The relevance of the research topic stems from the fact that political interviewing, which responds quickly to technological, cultural, and social changes, as well as audience needs, trends, and methods of information dissemination, is undergoing significant transformations, including changes in its typology. Political interviewing also attracts scholars interest in terms of strategies for developing a dialogue between a journalist and a respondent, identifying the peculiarities of their communication behavior and individual means of influencing the audience.

The communicative strategy of self-presentation is the key one in a political interview and is realized through communicative tactics. In the studied interviews, several tactics of implementing the communicative strategy of self-presentation

were identified. They can be conditionally grouped into two blocks: tactics that represent the expert, social self (tactics of representing the social self, tactics of emphasizing the activities of the social self, tactics of drawing special attention of the target audience to important issues and problems, tactics of representing the activities of the institution, tactics of denial) and personal self (tactics of the subjective self, tactics of the self-citizen, tactics of life/family values). In most interviews, we observe a harmonious combination of these tactics with a predominance of tactics that demonstrate the expert self. In this way, a public figure presents self as holistic, complete, multifaceted, devoid of idealization or a high degree of subjectivity.

Keywords: political discourse, political linguistics, communication strategies, communication tactics, political interview, self-presentation strategy.

Постановка проблеми. Політичний дискурс, зокрема й різновиди політичної комунікації, належать до актуальних дослідницьких проблем різних галузей наукового знання – політології, психології, лінгвістики, історії, філософії, культурології.

Політичний дискурс є міждисциплінарним явищем, яке вивчають у межах політичної лінгвістики, щоб виявити механізми здійснення політичної комунікації, проаналізувати мовні особливості комунікативної поведінки політиків і їхній прагматичний вплив на кінцевого адресата.

Оскільки політичний дискурс репрезентований численними жанровими утвореннями, які мають характерні особливості вияву прагматичного впливу мовленнєвої поведінки суб'єкта комунікації, актуальності набуває дослідження комунікативних стратегій і тактик у конкретному жанровому різновиді політичного дискурсу, зокрема в політичному інтерв'ю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Політичний дискурс розглядають як комплекс «комунікативних ситуацій, учасниками яких є суб'єкти політичної діяльності, спрямовані на створення політичної дійсності, що забезпечується формуванням, досягненням та утриманням державних відносин у суспільстві та здійсненням міжнародної політики» [9, с. 31]. Подібного погляду дотримуються дослідники Г. Кучик [5, с. 233], Н. Кондратенко [4, с. 12].

Політичний дискурс представлений доволі розгалуженою жанровою системою. До усних жанрів політичного дискурсу уналежнюють парламентські дебати, виступи політичних лідерів на зустрічах з виборцями, мітингах, офіційних церемоніях, інтерв'ю тощо; до письмових – програми політичних партій і рухів, листівки, гасла, послання президента парламенту, виступи політиків у пресі [7, с. 78]. Проте наведений перелік жанрів політичного дискурсу не є вичерпним з огляду на неоднозначні підходи

дослідників до критеріїв їх класифікації. До того ж науковці спостерігають появу сучасних модифікацій жанрових різновидів політичного дискурсу [8].

Серед жанрів усної комунікації помітне місце посідає політичне інтерв'ю – розмова між журналістом та представником політикуму (політиком, представниками різних щаблів державної влади/інституцій, експертами, громадськими діячами), спрямована на індивідуального чи колективного читача/слухача.

Диференційними ознаками політичного інтерв'ю на відміну від інтерв'ю як журналістського жанру є тематика (висвітлення проблем політичного життя) й оприявлення в діалогічному дискурсі іміджевих характеристик політичного суб'єкта, який відображає погляди офіційної влади й водночас власні.

Інтерв'ю, зокрема політичне, уналежнюють до інформативних мовленнєвих жанрів [3, с. 21]. Сучасні дослідники політичного дискурсу (А. Іващук, Н. Кондратенко, В. Костюк, Boyd M. S.) пропонують виокремлювати такі його типи: інформаційні, іміджеві (портретні), аргументативні та провокаційні. Проте з огляду на «поліфункційність політичних текстів говорити про реалізацію одного з визначених типів політичного інтерв'ю не можна» [2, с. 56]. Отже, у випадку поєднання кількох типів політичного інтерв'ю в конкретному тексті неминуче один з них буде превалювати над іншим. Подібних поглядів дотримується А. Червінчук [13], яка дослідила спосіб організації інтерв'ю на матеріалі видань «Українська правда», «The Ukrainians» й виокремила різні його типи – особистісне, експертне, подієво-особистісне, подієво-експертне, особистісне з елементами експертного, експертне з елементами особистісного.

У політичному інтерв'ю спостерігаємо реалізацію взаємодії стратегій двох суб'єктів комунікації: інтерв'юєра (журналіста), який на основі зібраної й проаналізованої інформації попередньо вибудовує сценарій розмови, і інтерв'ююваного (політика), який націлений на самопрезентацію, формування привабливого образу в очах громадськості, вияв ціннісних позицій, що передбачає, окрім інформування, експресивно-емоційні елементи. Варто зауважити, що в політичному інтерв'ю комуніканти володіють різним обсягом інформації: журналіст, незважаючи на спрямованість діалогу на висвітлення проблемних питань, які викликають суспільний резонанс, володіє меншим рівнем поінформованості, ніж респондент.

Окрім того, у політичному інтерв'ю респондент як мовна і водночас статусно орієнтована особистість унаслідок комунікативної взаємодії з інтерв'юєром прагне здійснити комунікативний вплив на кінцевого адресата – слухача або глядача. Результативність і ефективність цього впливу залежить від вибору респондентом комунікативних стратегій і тактик.

Під першими розуміють комунікативно-соціальну єдність чинників свідомості, мислення, мови та мовлення (І. Фролова [12]), вектор комунікації, спрямований на реалізацію інтенцій комуніканта і вибір способів їх реалізації в конкретній комунікативній ситуації (Ф. Бацевич), під другими – підпорядковані стратегії способи здійснення «інтенційно-стратегічної програми комунікації» (О. Селіванова), яка має «динамічний характер, що забезпечує альтернативність і гнучкість стратегії, оперативне реагування на ситуацію» [9, с. 251].

Неоднозначною в науковому дискурсі є проблема типології комунікативних стратегій і тактик, які розглядають залежно від типу дискурсу й жанрових його різновидів. Науковиці А. Семенюк та М. Сукач, аналізуючи тексти політичних промов президента США Джо Байдена та прем'єр-міністра Великобританії Ріші Сунак, розглядають кооперативну стратегію самопрезентації й виокремлюють такі тактики її реалізації: інтелектуалізації, демонстрації професійності, патріотизму, відповідальності [10]. Політичні промови В. Зеленського вивчали В. Якимчук та Н. Лопатюк [14], які описали застосування тактик ототожнення і солідаризації як виявів комунікативної стратегії самопрезентації. Т. Міщенко та О. Петренко проаналізували англomовну онлайн-комунікацію В. Зеленського на платформі Twitter, зокрема стратегію позитивної самопрезентації, зреалізовану через тактику акцентування втілених досягнень і тактику наголошення на потенційних досягненнях [6]. Стратегію самопрезентації в політичному дискурсі Г. Шредера, яка реалізована тактикою ототожнення або ідентифікації політика з народом, проаналізувала О. Соколова [11].

Навіть побіжний огляд наукових досліджень дає змогу стверджувати, що універсальних стратегій і тактик не існує, зважаючи на особливості їх вияву в конкретному жанровому різновиді політичного дискурсу й реалізацію намірів політичного промовця.

Мета статті – дослідити стратегію самопрезентації та тактики її реалізації на матеріалі інтерв'ю уповноваженого із захисту державної мови Тараса Кременя, оприлюднені протягом 2023–2025 рр. у різних інтернет-виданнях.

Виклад основного матеріалу. Уповноважений із захисту державної мови є посадовою особою, яка відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [1] має сприяти функціонуванню української мови як державної у сферах суспільного життя. Нині цю посаду, починаючи з 2020 р., обіймає Тарас Кремень. Діяльність уповноваженого із захисту державної мови спрямована на реалізацію державної мовної політики, правовий захист громадян України на отримання державною мовою інформації та послуг у сферах суспільного життя.

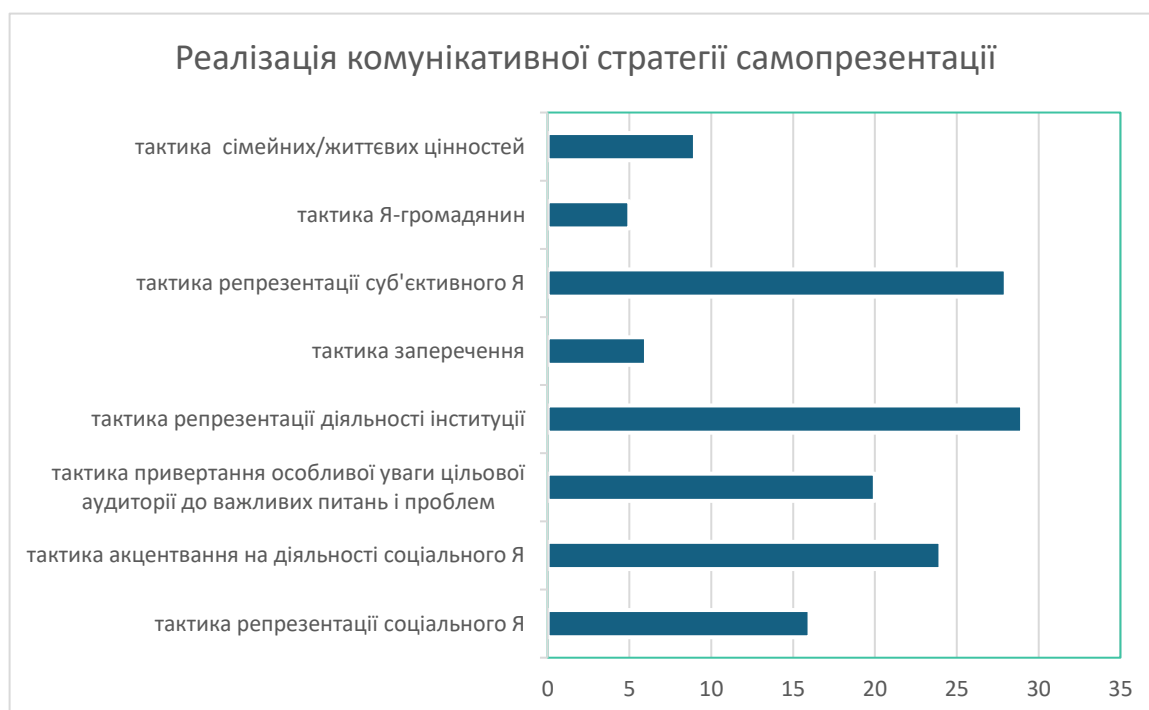
Проаналізувавши 8 інтерв'ю Тараса Кременя, ми зафіксували 137 контекстів реалізації комунікативної стратегії самопрезентації за допомогою різноманітних комунікативних тактик.

Отримані результати нашого дослідження стосовно зафіксованих контекстів у проаналізованих інтерв'ю проілюстровано у кількісному співвідношенні на діаграмі 1.

1. Тактика репрезентації соціального Я. Типовим у досліджуваних контекстах є акцентування на соціальному Я (найменування посади + Я-форма), як наприклад: *«Як уповноважений із захисту державної мови я продовжую стояти на своєму: утверджуємо, розвиваємо, допомагаємо в опануванні української мови і, звичайно, втілюємо всі необхідні механізми для покарання порушників»* (УІ) [тут і далі використовуємо умовні скорочення використаних джерел].

У наведеному вище контексті використано низку дієслів дії (*утверджуємо, розвиваємо, допомагаємо, втілюємо*), які вказують на місію соціального Я: *«Тому моя задача як Уповноваженого за взаємодії з Кабінетом Міністрів України – за підтримки прем'єр-міністра Дениса Шмигала – вдосконалювати таку роботу і допомагати молодим українцям зміцнювати свою стійкість, утверджувати свою національну самобутність і громадянську позицію в іншомовному середовищі»* (УІ).

В аналізованих інтерв'ю висловлюється позиція обізнаного соціального Я

Діаграма 1. Реалізація комунікативної стратегії самопрезентації

(«З моменту, коли я **почав** працювати уповноваженим із захисту державної мови, **ми почали збирати ці факти**» (СК)), який наголошує на власному внеску у справу захисту державної мови, зокрема у справу деколонізації топонімічного простору й відновлення історичних назв («Тому я **стояв біля витоків і підтримував** деколонізаційний закон, який був ухвалений Верховною Радою України і підписаний Президентом» (УІ)).

Для демонстрування зміни стану справ у майбутньому комунікант використовує дієслова волевиявлення («Тому я **сподіваюся**, що позиція уповноваженого буде почута керівниками цих міст і вони відреагують» (СК)), дієслова комунікації у поєднанні з порядковим числівником, які вказують на повторюваність дії («Українська мова стане 25-ю мовою ЄС, я про це **кажу** вже третій рік поспіль» (СК)), а також дієслова дії, які беруть участь у формуванні комунікативного акту поради («Найкращий рецепт – **дотримуватися** закону, **задовольняти** мовні права громадян України і **утверджувати** українську мову як мову влади» (СК)).

Нерідко уповноважений із захисту державної мови висловлює власну позицію на функціонування української мови й мовну політику держави загалом: «Тепер нічого іншого, крім наступальної українізації, яка прийшла на зміну лагідній, я не бачу» (УІ), «Тому у мене немає жодних сумнівів у тому, що українська – це і мова нашої перемоги, і мова нашого наступу, і незламної нації» (УІ). Для посилення заперечення промовець використовує поєднання форм минулого, теперішнього і майбутнього часів дієслова: «Я **не мав, не маю і не буду**, напевно, **мати** скарг на застосування недержавної мови військовослужбовцями» (СК).

2. Тактика акцентування на діяльності соціального Я. Насамперед вона реалізується за допомогою Я-форм: граматичних форм дієслів 1-ої особи однини, займенників на позначення мовця (я, мій). По-друге, ключова роль відводиться дієсловам комунікації, зокрема спонукання (*запропонувати, ініціювати*), роз'яснення (*переконати*); дієсловам дії, які спричиняють зміни в об'єкті (*утверджувати, вдосконалювати, підтримати, забезпечити, призначити*); дієсловам взаємної дії (*спілкуватися, зустрічатися, проводити*). Наприклад: «Так, з початком повномасштабного вторгнення я **ініціював** розширення мережі українознавчих суботніх і недільних шкіл у місцях компактного проживання громадян України за кордоном» (УІ).

Помітно, що мовець прагне подавати якомога конкретнішу інформацію про певні дії, локалізовані в конкретному часі чи просторі: «Зокрема у Дніпрі я дуже часто **спілкуюся** з директорами шкіл, **ми проводимо** тренінги й ось найближчими днями ми проведемо підбиття підсумків мовознавчого конкурсу» (СД), «Я **палко підтримував** перейменування

Кіровограда на Кропивницький, а також Дніпропетровська на Дніпро» (УІ). Окрім того, наголошує на таких аспектах своєї діяльності, як організаційна («У зв'язку з таким лідерством столиці за кількістю порушень мною було **призначено** представника уповноваженого в місті Києві – Ігоря Спірідонова, ветерана російсько-української війни, учасника бойових дій, який має великий досвід як правник» (УІ)), консультативна («До мене часто **звертаються за консультаціями**, але я не маю прямого впливу на такі рішення місцевих органів влади, крім культурного та інтелектуального» (УІ)), комунікаційна («Я **неодноразово звертався** до міського голови, і, крім стратегії, ми не бачимо державної програми, а також конкретних завдань зі стабілізації ситуації» (УІ), «Що стосується **роботи з місцевою владою** – це моя робота» (СК)).

Діяльність соціального Я підтверджена статистичними даними: «За цей період на мою адресу як Уповноваженого з питань захисту державної мови надійшло **646 звернень** громадян з різних регіонів України» (УІ), «Як Уповноважений із захисту державної мови разом із командою я провів **716 заходів** державного контролю» (УІ), «Зокрема, за моєї ініціативи, за останній рік започатковано **500 локацій** з безкоштовного опанування української мови» (ПР).

Нерідко інтерв'юований вдається до використання мовленнєвого акту подяки, ілюктивна сила якого то зміщується в бік власне почуття вдячності («Окрема подяка Світовому Конгресу Українців та Світовій координаційній виховно-освітній раді, завдяки яким вдалося суттєво збільшити кількість таких освітніх осередків» (УІ)), то висловлення позитивної оцінки адресата («Я дякую тим керівникам областей, міст, громад, які сумлінно виконують мовне законодавство і створюють кращі можливості» (СК)).

3. Тактика репрезентації діяльності інституції. На відміну від попередньої тактики в репліках інтерв'юованого переважає форма 1-ої особи множини, займенники *ми*, *наш* та його форми. У проаналізованих контекстах промовець ідентифікує себе з інституцією, до якої належить і в позитивних результатах діяльності якої зацікавлений. А тому правильно організована робота інституції і її досягнення – це питання й іміджу соціального Я.

Інтерв'юований репрезентує діяльність інституції як результат спільних зусиль Я соціального + інституції («Тому цей п'ятирічний шлях у нас був розпланований і самим законом і, відповідно, нашою діяльністю» (УП), «**Ми** запропонували рекомендований перелік імен для перейменування вулиць, проспектів і скверів» (УІ), «**Наша робота** після 24 лютого – максимально сприяти тому, щоб якомога більше людей перейшли на

українську, удосконалили свою українську» (О)), Я соціального + інституції + інших інституцій/установ/владних структурних одиниць («*Це результат нашої співпраці з усіма гілками влади*» (УП)).

Уповноважений із захисту державної мови акцентує увагу як на поточних питаннях діяльності інституції («*Таких **прикладів** у нас достатньо, ми їх **опрацьовували і передавали** до правозахисних організацій і правоохоронних структур*» (УЗДМ)), перехідних результатах роботи («*Серед перших досягнень – значне розширення мережі мовних курсів*» (УІ)), так і на конкретних прикладах взаємодії з різними установами/інституціями («*Ми це **підтвердили спільно з Державною службою якості освіти, провівши щорічні дослідження***» (УІ)), що дає змогу побудувати переконливе мовлення, яке «працює» на імідж діяльності Секретаріату уповноваженого із захисту державної мови. Ефективна діяльність інституції увиразнюється за допомогою позитивно-оцінних висловлювань на кшталт *високий показник, позитивна динаміка, непогані результати, кращий* («*Це **високий показник**, який **підтверджує ефективність механізму реагування***» (УІ), «*Але наша інформаційна кампанія і робота з конкретними порушниками дала **непогані результати** – не менше 50% порушень були усунуті*» (УЗДМ)).

4. **Тактика привернення особливої уваги цільової аудиторії до важливих питань і проблем.** До цієї тактики промовець вдається, аби актуалізувати певні зрушення, які відбулися в суспільстві щодо використання державної мови. Здебільшого в таких контекстах промовець послуговується дієсловами, які належать до лексико-семантичної групи інтелектуальних дій (*пригадати, подивитися* (у значенні «звернути увагу»), *нагадати, розуміти, не забувати, уявити*) або дієслів комунікації (*наголошувати, сказати, підкреслити, підтвердити, повторити*), а також до атрибутивних прислівників (*важливо, найголовніше*). Наприклад: «***Пригадайте**, як у 1990-х і 2000-х роках прем'єр-міністри, окремі депутати принципово спілкувалися недержавною мовою під час засідань і не несли за це жодного покарання*» (УП), «***Хочу підкреслити**, що українська мова як мова влади отримала кращі можливості та позиції, ніж за всі роки української незалежності*» (СК), «***Повторюю**: усе це є порушенням мовного закону*» (О), «***Проте наголошу ще раз**: перехід на українську є незворотнім, а от темпи цього процесу залежать від кожного громадянина*» (О), «***І важливо**, що законопроект враховує й школи, де навчають мовами національних меншин та корінних народів*» (УІ).

5. **Тактика репрезентації суб'єктивного Я** реалізується шляхом висловлення власної позиції на питання мовної політики («*Але ситуація така, **яка потребує незначної, але більшої уваги**, ще й тому, що справді треба попрацювати над тим, щоб було більше мовних курсів*» (СД), «***Я наполягаю***

на тому, що лінгвоцид треба розглядати як один з основних елементів геноциду» (СК)), суб'єктивного бачення тієї чи тієї ситуації («Тому я **вважаю**, що ці, а також багато інших складників нашої роботи, свідчать про те, що ми дійсно піклуємось про майбутнє кожного молодого українця» (УІ)), висловлення сподівань на зміну стану речей («**Я сподіваюся**, що цей приклад буде черговим підтвердженням, що ніхто не має права порушувати мовні права громадян України, особливо в умовах війни» (СК)), заклику до дії («Тому **мій заклик до батьків** – бути свідомими своєї відповідальності за мовне виховання майбутнього покоління українців» (УІ)).

Для обґрунтування власної позиції публічний промовець нерідко вдається до наведення прикладів: «**Для мене прикладом є**, скажімо, захисники Азовсталі, які вели трансляцію з облоги українською та англійською мовами. Нагадаю, Денис Прокопенко, учитель англійської мови та зарубіжної літератури, блискуче спілкується українською та англійською. **Так само для мене прикладом є** бійці 406-ої бригади, які вполювали крейсер «Москва», уродженець Берегова Герой України Вадим Сухаревський, інші військові, які вільно спілкуються державною мовою» (О).

Для уникнення інформаційних збоїв й досягнення порозуміння з адресатом (читацькою аудиторією) комунікант вдається до уточнення сказаного раніше, як наприклад: «Я кажу і про здобувачів освіти, і про людей пенсійного віку» (СК).

Нерідко Тарас Кремень вдається до оцінкових суджень, які уводяться за допомогою дієслів-індикаторів мислення *думаю, вважаю* («Це доволі поширене твердження, але, **на мою думку**, воно є хибним»), «Такі мовні курси вже є, але **я вважаю**, що вони повинні бути при кожній школі – як можливість і для дітей, і для батьків опанувати українську мову, познайомитися з новими творами української літератури» (УІ)), прислівників *прикро* («**І мені прикро визнати**, що у 2021 році, коли українські спортсмени виступали на олімпіаді в Токіо в Японії, частина продовжувала обніматися з росіянами» (УІ)), емфатичних конструкцій на зразок *можна з упевненістю сказати* («Тому **можна з упевненістю сказати**, що українська мова стала панівною, але це не означає, що битву за українську мову в Україні ми вже виграли» (СК)).

6. Тактика Я-громадянин. У деяких контекстах спостерігаємо, що для «вищого Я» (порівняймо з «буденним Я») основні цінності життя й культури стали його суб'єктивно значущими цінностями. Це виявляється в застосуванні тактики представлення Я-громадянин: «Я **закликаю громадян України бути відповідальними перед загрозами. Це війна за наше життя і майбутнє**» (УІ), «Тому що це надзвичайно важливо для нашого суспільства, для нашого середовища, для нашої громади» (СД), «І я щиро сподіваюся

та вірю, що українська мова є тим символом нашої єдності, нашої боротьби, який подарує очікувану перемогу» (ПР).

Позиція Я-громадянин нерідко межує з оцінковими судженнями про об'єкт розмови: *«Зважаючи на те, що до Другої світової війни Харків був одним із найбільш українськомовних міст, зважаючи на те, що Харків – це одна з найбільших університетських столиць східної Європи, зважаючи на те, що у Харкові було затверджено один із найцікавіших українських прописів часів наркомосвіти Скрипника, то можна сміливо заявити про те, що харків'янам дісталася неймовірна патріотична духовна спадщина»* (СК).

Іноді промовець вдається до уведення судження в широкий історичний контекст, у такий спосіб оприявнюючи зв'язок між минулим і сучасним, як скажімо, у таких фрагментах: *«Не так давно було 115 років від дня народження Юрія Шевельова – він один із тих, хто створив парадигму українського Харкова. Я вже не кажу про Григорія Сковороду, про засновників Харківського університету імені Каразіна, де, до речі, є студентський мовний омбудсмен і де позиція ректорки Тетяни Кагановської є неймовірно проукраїнською та заслуговує на оплески. Тому від органів місцевого самоврядування залежить і те, які створені можливості для розвитку української мови», «Як казали давні люди: чий простір – того й країна. Тому деколонізація топонімічного простору, повернення історичних назв – це повернення нашої історії, це зміцнення генетичної пам'яті, відкриття ключових сторінок боротьби, незламності та єдності українського народу»* (СК).

7. Тактика життєвих/сімейних цінностей. У проаналізованих інтерв'ю комуніканти транслують за допомогою вербальних засобів не тільки позицію соціального чи суб'єктивного Я, але й особистісні цінності Я-теперішнього. Читач дізнається, що уповноважений із захисту державної мови високо цінує учительську працю, бо й сам тривалий час працював на посаді вчителя (*«Як учитель з величезним стажем можу сказати, що школа є архітектором нашого майбутнього»* (О)) і вважає вчителів ключовими фігурами в житті учнів і їхніх батьків, зокрема й свого батька, Дмитра Кременя – Шевченківського лауреата.

Прикладом нової відповідальної генерації для комуніканта є власна донька, яка *«звертає увагу на вивіски, на мову обслуговування»*, яка живе в *«цілком іншій парадигмі, коли української стає дедалі більше і в моєму рідному Миколаєві, і в Одесі, і в Харкові, і в Дніпрі, і в Запоріжжі»* (О).

Іноді спостерігаємо, як відбувається в одному контексті хронологічна зміна Я-теперішнього і Я-майбутнього, яке опосередковується іншим Я як символом бажаної дійсності: *«Моя дочка народилася 29 листопада 2013*

року в часи Революції гідності. Вона ніколи не жила в мирі. Я дуже хочу, щоб вона побачила день, коли не буде ракетних обстрілів наших міст, щоб вона не чула повітряної тривоги, не ховалася в бомбосховище і не плакала. Хочу, щоб вона побачила Україну сильною і незламною» (УП).

8. Тактика заперечення. У текстах інтерв'ю спостерігаємо відображення дзеркального Я: як бачать інші (цільова аудиторія) уповноваженого із захисту державної мови й намагання скорегувати їхнє сприйняття до істинної ролі соціального Я: «Ми не інституція, яка штрафує, ми інституція, яка захищає права громадян» (СД).

Уповноважений із захисту державної мови в проаналізованих інтерв'ю заперечує окремі твердження, які починають вкорінюватися в суспільній свідомості про функції Серетаріату й уповноваженого із захисту державної мови. Граматичними засобами вираження прямого заперечення є вживання заперечної частки *не*, ні («Я **не** розділяю владу за регіонами» (СК), «**Немає ніяких** мовних інспекторів» (А)), прихованого заперечення шляхом заміни прямого заперечення дієсловами («Бо у когось, мабуть, **складалося враження, що ми тільки критикуємо та шукаємо** причини, але водночас ми проводимо широку інформаційну кампанію» (УЗДМ)) або словами чи словосполуками, які мають негативну емоційну конотацію («Мене називали **шпирехенфюрером**, а мій секретаріат – **мовним патрулем**, який ночами ледь не язики вирізає за російську мову» (УЗДМ)). В окремих випадках заперечення супроводжується коментарем щодо порядку роботи інституції, як у такому фрагменті: «Немає ніяких мовних інспекторів. Це вигадка російської пропаганди. Кожен громадянин України має право заявити про порушення своїх прав не тільки у сфері застосування української мови, але й у сфері культури, порушення своїх прав охорони соціального захисту, пенсійного забезпечення тощо. Вони не є інспекторами, вони є громадянами України, як це визначено Конституцією України. Тому кожен охочий може подавати свої звернення про порушення їхніх мовних прав, що, в принципі, вони і роблять» (А).

Проаналізований мовний матеріал дає змогу стверджувати, що інтерв'ю з уповноваженим із захисту державної мови неоднорідні за своїм змістом: окремі тяжіють до експертного типу, інші – до подієво-експертного, експертного з елементами особистісного.

Ключовою для досліджуваних інтерв'ю є стратегія самопрезентації, яка представлена кількома комунікативними способами її реалізації. Усі виокремлені нами тактики можна поділити за змістовим чинником на два умовні блоки: експертний (тактика репрезентації соціального Я, тактика акцентування на діяльності соціального Я, тактика привернення особливої уваги цільової аудиторії до важливих питань і проблем, тактика

репрезентації діяльності інституції, тактика заперечення) і особистісний (тактика суб'єктивного Я, тактика Я-громадянин, тактика життєвих/сімейних цінностей).

Статистично і за змістом переважають тактики, спрямовані на створення позитивного іміджу соціального Я й очолюваної ним інституції, експерта, який у висловлюваннях демонструє високий рівень професіоналізму, принциповість, ефективність у розв'язанні завдань, поставлених перед ним і Секретаріатом уповноваженого із захисту державної мови. Тактики репрезентації суб'єктивного Я доповнюють портрет соціального Я, створюють цілісний, живий образ людини, яка має минуле і теперішнє, яка спостерігає, аналізує, висловлює власну позицію, транслює громадськості ключові життєві цінності. Такий конгломерат об'єктивного і суб'єктивного, раціонального і емоційного, офіційного і приватного дає змогу створити привабливий образ посадовця, який відповідає очікуванням аудиторії.

Література:

1. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України. Відомості Верховної Ради. 2019. № 21. С. 81. URL: <https://surl.li/lcsdug>
2. Кондратенко Н. В. Політичне інтерв'ю як вербальна репрезентація іміджу українського політика. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2018. Т. 3. № 32. С. 53–56. URL: <https://surl.li/ccfpvwdc>
3. Кондратенко Н. Типологія мовленнєвих жанрів українського політичного дискурсу. *Studia Philologica*. 2017. Вип. 9. С. 18–22. URL: <https://surl.li/qiecb0>
4. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: текстуалізація реальності : монографія. Одеса: Чорномор'я, 2007. 156 с.
5. Кучик Г. Б. Лінгвістичні аспекти політичної комунікації. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022. Т. 33 (72). № 2 Ч. 2. С. 232–236. URL: <https://surl.li/iccxjw>
6. Міщенко Т. В., Петренко О. А. Англомовна інтернет-комунікація Володимира Зеленського на платформі TWITTER: дискурсивний аспект. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2024. Т. 35 (74). № 5. Ч. 1. С. 155–160. URL: <https://surl.li/hiwlwe>
7. Набока О. Специфіка жанрів політичного дискурсу. *Актуальні питання лінгвістики та методики викладання іноземних мов*: зб. матеріалів IX міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті доктора педагогічних наук, професора В. Л. Скалкіна (12 квітня 2024 року). Одеса: Олді+, 2024. С. 76–80. URL: <https://surl.li/vtqmw b>
8. Недоступ А., Лаврик О. Інтерв'ю як метод збору інформації та медіажанр: особливості трансформації на сучасному етапі. *Грааль науки : міжнар. наук. журнал*. Вінниця : ГО «Європейська наукова платформа», 2024. № 37. С. 287–291. URL: <https://surl.li/ocxqgy>
9. П'єсху О. І. Парламентські дебати Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії в когнітивно-дискурсивній парадигмі: монографія. Черкаси: Видавця Чабаненко Ю. А., 2018. 388 с.
10. Семенюк А, Сукач М. Стратегії консолідації та самопрезентації в англомовному політичному дискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька*

академія»: Серія «Філологія». 2024. № 20(88). С. 17–21. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/3981>

11. Соколова О. Прагмастилістичні особливості офіційних промов Герхарда Шредера. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2023. Т. 3. № 59. С. 57–61. URL: <https://surli.cc/cpwnvd>

12. Фролова І. Є. Стратегія конфронтації в англomовному дискурсі: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. 344 с.

13. Червінчук А. Інтерв'ю в сучасній українській журналістиці: способи оформлення та репрезентації (на прикладі видань «Українська правда» та «The Ukrainians»). *Діалог: медіастудії*. 2021. № 27. С. 227–241. URL: <http://dms.onu.edu.ua/article/view/251423/252456>

14. Якимчук В., Лопатюк Н. Комунікативні стратегії і тактики в політичних промовах В. Зеленського. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: Германська філологія*. 2022. № 835–836. С. 127–134. URL: <file:///C:/Users/ADMIN/Downloads/835-836.16.pdf>

Список використаних джерел і умовних скорочень

УП – Українська правда, 24 жовтня 2024 р. URL: <https://surl.lt/bcxewz>

СД – Суспільне Дніпро, 04 листопада 2023 р. URL: <https://surl.lu/ankrsu>

УІ – Укрінформ, 15 квітня 2025 р. URL: <https://surl.li/afrlld>

СК – Суспільне Культура, 27 грудня 2023 р. URL: <https://surl.li/fabxrp>

О – Освіторія, 31 січня 2024 р. URL: <https://surl.lt/zgnzff>

УЗДМ – Уповноважений із захисту державної мови, 13 лютого 2023 р. URL: <https://surl.li/tsqiei>

А – Апостроф, 21 березня 2025 р. URL: <https://surl.lt/rfmhtm>

ПР – Польське радіо, 26 травня 2023 р. URL: <https://surl.li/ujznsu>

References:

1. Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi: Zakon Ukrainy [On ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language: Law of Ukraine] (2019). Vidomosti Verkhovnoi Rady – Bulletin of the Verkhovna Rada, 21, 81. Retrieved from <https://surl.li/lcsdug> [in Ukrainian].

2. Kondratenko, N. V. (2018). Politychne interv'iu yak verbalna reprezentatsiia imidzhu ukrainskoho polityka [Political interview as a verbal representation of the image of a Ukrainian politician] *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filohiia – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology*, 32 (3), 53–56. Retrieved from <https://surli.cc/fpvwdc> [in Ukrainian].

3. Kondratenko, N. V. (2007). Ukrainskyi politychnyi dyskurs: tekstualizatsiia realnosti : monohrafiia [Ukrainian political discourse: textualisation of reality : a monograph]. Odesa: Chornomoria [in Ukrainian].

4. Kondratenko, N. (2017). Typolohiia movlennievkykh zhanriv ukrainskoho politychnoho dyskursu [Typology of speech genres in Ukrainian political discourse] *Studia Philologica – Philological studies*, 9, 18–22. Retrieved from <https://surl.li/qiecho> [in Ukrainian].

5. Kuchyk, H. B. (2022). Linhvistychni aspekty politychnoi komunikatsii [Linguistic aspects of political communication] *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filohiia. Zhurnalistyka – Scientific Notes of V. I. Vernadskyi TNU. Series: Philology. Journalism*, 2 (33), Ch. 2, 232–236. Retrieved from <https://surl.li/iccxjw> [in Ukrainian].

6. Naboka, O. (2024). Spetsyfika zhanriv politychnoho dyskursu [Specificity of political discourse genres] Aktualni pytannia lnhvistyky ta metodyky vykladannia inozemnykh mov: zb. materialiv IX mizhnar. nauk.-prakt. konf., prysviachenoï pamiaty doktora pedahohichnykh nauk, profesora V.L. Skalkina – Topical issues of linguistics and methods of teaching foreign languages: proceedings of the IX international scientific and practical conference dedicated to the memory of Doctor of Pedagogical Sciences, Professor V.L. Skalkin. Odesa: Oldi+, pp. 76–80. Retrieved from <https://surl.lu/vtqmwb> [in Ukrainian].

7. Mishchenko, T. V., & Petrenko, O. A. (2024). Anhlomovna internet-komunikatsiia Volodymyra Zelenskoho na platformi TWITTER: dyskursyvnyi aspekt [Volodymyr Zelenskyi's English-language Internet communication on the TWITTER platform: the discursive aspect] Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Zhurnalistyka – Scientific Notes of V. I. Vernadskyi TNU. Series: Philology. Journalism, 5 (35), Ch. 1, 155–160. Retrieved from <https://surl.li/hiwlwe> [in Ukrainian].

8. Nedostup, A., & Lavryk, O. (2024) Interviu yak metod zboru informatsii ta media-zhanr: osoblyvosti transformatsii na suchasnomu etapi [Interview as a method of information gathering and media genre: peculiarities of transformation at the present stage] Hraal nauky : mizhnar. nauk. Zhurnal – Grail of science : international scientific journal. Vinnytsia : HO «Yevropeiska naukova platforma», 37, 287–291. Retrieved from <https://surl.li/ocxqgy> [in Ukrainian].

9. Sokolova, O. (2023). Prahmastylistychni osoblyvosti ofitsiinykh promov Herkharda Shredera [Pragmatic and stylistic features of Gerhard Schröder's official speeches] Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology, 59 (3), 57–61. Retrieved from <https://surli.cc/cpwnvd> [in Ukrainian].

10. Pietsukh, O. I. (2018). Parlamentski debaty Spoluchenoho Korolivstva Velykoi Brytanii ta Pivnichnoi Irlandii v kohnityvno-dyskursyvniï paradyhmi: monohrafiia [Parliamentary debates of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland in the cognitive-discourse paradigm: a monograph]. Cherkasy: Vydavets Chabanenko Yu. A. [in Ukrainian].

11. Frolova, I. Ye. (2009). Stratehiia konfrontatsii v anhlomovnomu dyskursi: monohrafiia [Confrontation strategy in English discourse: a monograph]. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina. [in Ukrainian].

12. Semeniuk, A, Sukach, M. (2024). Stratehii konsolidatsii ta samoprezentatsii v anhlomovnomu politychnomu dyskursi [Consolidation and self-presentation strategies in English-language political discourse] Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»: Serii «Filolohiia» – Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy: Series 'Philology', 20 (88), 17–21. Retrieved from <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/3981> [in Ukrainian].

13. Chervinchuk, A. (2021). Interviu v suchasniï ukrainskii zhurnalistytsi: sposoby oformlennia ta reprezentatsii (na prykladi vydan «Ukrainska pravda» ta «The Ukrainians») [Interview in modern Ukrainian journalism: methods of structuring and representation (based on the example of «Ukrainska Pravda» and «The Ukrainians»)] Dialoh: mediastudii – Dialogue: media studios, 27, 227–241. Retrieved from <http://dms.onu.edu.ua/article/view/251423/252456> [in Ukrainian].

14. Yakymchuk, V., & Lopatiuk, N. (2022). Komunikatyvni stratehii i taktyky v politychnykh promovakh V. Zelenskoho [Communication strategies and tactics in V. Zelenskyi's political speeches] Naukovyi visnyk Chernivetskoho natsionalnoho universytetu imeni Yurii Fedkovycha. Serii: Hermanska filolohiia – Scientific Bulletin of Yuriy Fedkovych Chernivtsi

National University. Series: Germanic Philology, 835–836, 127–134 Retrieved from file:///C:/Users/ADMIN/Downloads/835-836.16.pdf [in Ukrainian].

List of references and abbreviations

UP – Ukrainska pravda [Ukrainian Pravda], 24 zhovtnia 2024 r. URL: <https://surl.lt/bcxewz> [in Ukrainian].

SD – Suspilne Dnipro [Public Dnipro], 04 lystopada 2023 r. URL: <https://surl.lu/ankrsu> [in Ukrainian].

UI – Ukrinform [Ukrinform], 15 kvitnia 2025 r. URL: <https://surl.li/afrrld> [in Ukrainian].

SK – Suspilne Kultura [Public Culture], 27 hrudnia 2023 r. URL: <https://surl.li/fabxrp> [in Ukrainian].

O – Osvitoriia [Education], 31 sichnia 2024 r. URL: <https://surl.lt/zgnzff> [in Ukrainian].

UZDM – Upovnovazhenyi iz zakhystu derzhavnoi movy [Commissioner for the Protection of the State Language], 13 liutoho 2023 r. URL: <https://surl.li/tsqiei> [in Ukrainian].

A – Apostrof [Apostrophe], 21 bereznia 2025 r. URL: <https://surl.lt/rfmhtm> [in Ukrainian].

PR – Polske radio [Polish Radio], 26 travnia 2023 r. URL: <https://surl.li/ujznsv> [in Ukrainian].